

AKTİF ÖĞRENME YÖNTEMİYLE OLUŞTURULMUŞ SINIF ORTAMININ ÖĞRENCİLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ*

*Tuncay TÜRK BEN***

ÖZET

Bilgi çağını yaşayan dünyamızda, eğitimin asıl hedefi; düşünen, anlayan, yorumlayan, bilgi üreten, sorun çözen ve bilimsel düşünen bireyler yetiştirmektir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla da öğrencinin dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, sorumluluk üstlenen, girişimci, çevresiyle uyumlu, olay, durum ve bilgileri kendi birikimlerinden hareketle araştırma, sorgulama, eleştirme ve yorumlamayı alışkanlık haline getirmesi amaçlanmaktadır. Aktif öğrenme de istenilen hedeflere ulaşmada kolaylık sağlayan ve son zamanlarda popüler olmuş bir modeldir. Aktif öğrenmenin kuramsal temelleri yapılandırmacılığa ve onun öğrenme alanındaki versiyonu olan bilişselcilığe dayanmaktadır. Aktif öğrenme anlayışına göre öğrenmenin nasıl gerçekleştirileceği, ne kadar öğrenildiği ve öğrenmeyle ilgili eksiklerin neler olduğu noktasında öğrenen etkindir. Aktif öğrenme, öğrencilerin öğrenmeye etkin olarak katılmalarını sağlayan, yaşam boyu öğrenmeyi temel alan bir yöntemdir.

Bu araştırmanın da amacı aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının bilişsel farkındalık, saygınlık, iş birliği, bireysel sorumluluk ve aktif katılım yönünden öğrenciler üzerindeki etkisinin belirlenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu Tokat İmam Hatip Ortaokulu 6/C sınıfındaki 30 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma Türkçe dersinde uygulanmıştır. Araştırmanın verilerini toplamak için anket tekniği kullanılmıştır. Veriler frekans(f) ve yüzde tekniği(%) kullanılarak incelenmiştir. Yapılan çalışma sonuçları, aktif öğrenme yaklaşımının geleneksel yaklaşıma oranla daha etkili olduğunu göstermiştir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular, aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının öğrenciler üzerinde olumlu etki bıraktığını göstermiştir. Türkçe dersine karşı ilginin arttığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelime: Aktif öğrenme, öğrenci, öğretim ortamı.

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Öğretmen-MEB, El-mek: tuncayturkben57@gmail.com

THE EFFECT OF CLASSROOM ENVIRONMENT ORGANIZED WITH ACTIVE LEARNING METHOD ON STUDENTS

STRUCTURED ABSTRACT

In today's world we are living in an age of information, and in this information world, the real aim of education is raising individuals who can think, understand, and comment; who are able to produce knowledge, solve problems, and think in a scientific manner. With the Turkish Language Classes Teaching Program, the aim is to raise students who can understand what they watch, read and listen to; tell their emotions, thoughts and dreams; think in a critical and creative manner; having responsibilities; being entrepreneurs; living in agreement with their environment; who can conduct researches, and who have the habit of questioning, criticizing and commenting on the situations based on their prior knowledge about the events. Active learning has become popular in recent years. This model ensures that the desired targets in education are reached easily. The theoretical bases of Active Learning date back to structuralism and to cognitivism, which are their versions in the field of learning. According to Active Learning Model, the learner is active in processes like how the learning will take place, how much a learner learns, and what the missing points in learning are. Active Learning Model is a method that ensures that the students are actively involved in learning and take the life-long learning as a basis.

The purpose of this study is determining the effects of the classroom environment designed according to the Active Learning Method on students in terms of cognitive awareness, respectability, cooperation, individual responsibility and active participation. The study group consists of the 30 students from 6/C class in Tokat Religious Secondary School. The study was conducted in the Turkish Language class. The questionnaire technique has been used in order to collect the data during the study. The data were analyzed with the Frequency (f) and Percentage Technique (%).

Answers to certain questions were sought in order to determine the effects of a classroom organized with the Active Learning Method on students. The results of the questionnaire conducted at the end of the study revealed that the Active Learning Approach was more influential than the Traditional Approach. In addition, it was also observed that the classes taught with the Active Learning Model left positive effects and impressions on students.

The effect of classroom formed with the Active Learning Model on students in terms of respectability was positive. The students in classes where active learning took place had self-confidence and were ready for learning. In the analysis, 14 of the students (46,67%) stated that they felt better during the classes; 15 of the students (50) stated that they expressed their thoughts comfortably during the class and had positive feelings; only 1 student (3,33%) stated that s/he did not feel comfortable during the class. None of the students felt that they were excluded by their friends. In such a classroom environment, students

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/7 Spring 2015*

feel respect for themselves and for the others around them. They feel safe in the classroom and are comfortable.

The effect of classroom formed with the Active Learning Model on students in terms of active participation was also positive. The number of the students who stated that they participated actively in the class was 11 (36,67%), the number of the students who stated that they participated in the class actively and felt energetic and lively was 17 (56,67%). 2 students (6,67%) stated that they did not give much effort for the activities in the classroom. There were no students who stated that they were passive and dealt with other irrelevant things during the class. This is an indicator showing that the participation of students is more influential in Active Learning Method than in the Traditional Education Model.

The students in the classes where the Active Learning Model was conducted motivate themselves for learning and are responsible for their own learning. 10 of the students (34,48%) stated that they had many preferences and opportunities during the class; 15 of them (51,72%) felt responsible during the classes. In addition, 2 students (6,90%) stated that they were not active much during the class and acted on their own, and did not fulfil responsibilities in the activities, and were directed by their friends. It is understood that the majority of the students participated in the intra-class activities voluntarily.

Cooperation prevails among the students in a classroom where Active Learning Method is conducted. The activities in the classroom ensured that the students established better interactions. Students in a class where Active Learning Method is conducted are more sincere and comfortable in relations with their friends and teachers. They listen and accept each other. 10 student (33,33%) stated that they felt that they belonged to a group and were accepted by the members of the group with all aspects. In addition, the number of the students who stated that they had positive feelings for their friends in the group was 17 (56,67%). However, there was 1 student (3,33%) who stated that s/he did not receive any acceptance by the members of the group; and 2 students (6,67%) stated that they were excluded by the members of their groups. The students in Active Learning environment respect each other, do not belittle each other, and do not mock with each other. They act in cooperation and try to solve the problems with the best possible ways.

It was determined that the attention of the students focused on the topic of the class for a long time with the methods and techniques applied in the class. During the activities in the classes, the feelings like curiosity, creativity, effort and excitement are observed in the students. 13 students (43,33%) stated that they considered themselves as *cognitively awake* during the classes, and added that they were aware of the happenings in the classroom environment; 15 students (50,00%) stated that they were mostly *awake*, and were aware of the events going on around them in the classroom. However, 2 students (6,67%) stated that they were bored during the activities in the classroom. There were no students stating that they were very little interested in the activities in the classroom. The students were sensitive for the ideas and feelings of their peers in the classroom.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/7 Spring 2015

With the application of the Active Learning Method, the students stated that the Turkish Language classes became more interesting for them, and they were not bored during the classes. They also added that their attitudes towards the classes changed in a positive way.

Key Words: Active learning, student, teaching environment.

Giriş

Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan doğal bir vasıttır. Duygularımızı, düşüncelerimizi dil aracılığıyla ifade ederiz. İnsan kendini ifade etmek, çevresini anlamak ve anlamlandırmak için de dile ihtiyaç duyar. Zeynep Korkmaz, dili, “İnsanlar arasında karşılıklı haberleşme aracı olarak kullanılan; duygu, düşünce ve isteklerin ses, şekil ve anlam bakımından her toplumun kendi değer yargılarına göre şekillenmiş ortak kuralların yardımı ile başkalarına aktarılmasını sağlayan, seslerden örülü çok yönlü ve gelişmiş bir sistemdir.”(Korkmaz, 2003: 67) şeklinde tarif ederken, Doğan Aksan ise dili, “Düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü gelişmiş bir dizge.” (Aksan, 2009: 55) şeklinde tarif etmektedir. Tahsin Banguoğlu da dili, “insanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemi”(Banguoğlu, 2011: 9) olarak ifade eder. İfadelerden de anlaşıldığı gibi insanların iletişim kurmak için kullandıkları en etkili ve kapsamlı araç dildir.

Firdevs Güneş, dilin, iletişim kurma gibi, duygu ve düşünceleri ifade etme, karşılıklı etkileşme, dış dünya ile bütünleşme, kültürü aktarma gibi süreçlerde de önemli roller oynadığını belirtir. Ayrıca, dil, bireyin kapasitesini sonuna kadar geliştirme, karmaşık sorunları çözme, bilimsel düşünme, çeşitli değerlere sahip olma ve giderek daha geniş bir dünya görüşü oluşturma gibi özellikleri de doğrudan etkilemektedir (Güneş, 2013: 605).

Günümüzde eğitimin temel amacı öğrenen, gelişen ve geleceğine yön veren bireyler yetiştirmektir. Böyle bireylerin yetişmesi, bireylerin küçüklüklerinden itibaren aldığı eğitime ve edindiği dil becerisine bağlıdır.

İnsan doğuştan var olan dil edinebilme özelliğiyle dünyaya gelir. Dünyaya gelen çocuk dilin seslerini işiterek ve sürekli yineleyerek öğrenir. Çocuğun öğrendiği bu dil ana dilidir. Aksan ana dili, “Başlangıçta aileden ve yakın aile çevresinden daha sonra da ilişkili bulunan çevreden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dil.”(Aksan, 2009: 81) olarak tanımlar. Çocuk, aile ve yakın çevredeki kişilerle iletişim kurarak var olan bu özelliğini geliştirir. Ancak ana dilin doğru ve etkili kullanımıyla okuma ve yazma becerilerinin gelişimi okulda veya başka bir eğitim öğretim kurumunda sistemli bir çalışmayı gerektirebilir, bu durum da dil eğitimini önemli hâle getirir (Alyılmaz, 2010: 729).

Ana dilin öğretimi her geçen gün önem kazanmaktadır. Dil eğitiminin temeli ilk çocukluk döneminde atıldığından dolayı bu dönemden itibaren ana dili eğitimi özenle verilmelidir. Ana dili eğitiminin önemi birçok uzman tarafından dile getirilmektedir. Çünkü çocuk çevresini, toplumunu, geçmişten gelen kültürel birikimi ana diliyle algılayıp kavrar.

Ana dili öğretiminin asıl amacı ise öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerini geliştirmeye çalışmaktır. Bu amaca ulaşabilmek için dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi dört beceriden yararlanılır. Dil öğretimi bilgi dersi olmaktan daha çok bir beceri kazandırmadır. Bu yüzden çocukları derste aktif kılacak etkinliklerin kullanılması son derece önemlidir. Dil becerilerini elde etmiş bir birey düşünen, üreten, tartışan, sorgulayan, problem çözen ve karar verebilen bir kişiliğe sahip olacaktır (Güneyli, 2007: 2).Bireylerin böyle bir kişiliğe sahip olabilmesi için ana dili

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/7 Spring 2015

eğitiminin bilgi aktarmacılığında kurtulması gerekir. Çünkü dil eğitimi ve öğretimi bilginin beyne yüklenmesinden öte kişinin öğrendiği her yeniliği hayatının bir parçasında uygulamasını amaçlamaktadır (Özbay, 2005: 181). Çağdaş eğitim sistemleri de öğrencinin etkin katılımına ve kendi deneyimleri doğrultusunda öğrenmelerine önem vermektedir. Ana dili eğitimin de dört temel dil becerilerinin kazandırılmasında öğrencinin etkin olması önem taşımaktadır.

Ana dili eğitiminin daha sağlıklı bir şekilde gelişmesi için yürütülen eğitim faaliyetlerinin de belirli bir plan ve program dâhilinde yürütülmesi gerekir. Eğitim programlarının da buna uygun bir şekilde düzenlenmesi gerekir.

Eğitim programı, bireylere kazandırılacak amaçları, bu amaçlar için uygun içeriği ve bu içeriğin öğrenciye hangi yol ve yöntemlerle verileceğini gösteren öğretme- öğrenme süreçlerini ve değerlendirme etkinliklerini içine alan kapsamlı bir çalışma alanı olarak ifade edilebilir (Aykaç, 2005:1). Eğitim programları bir ulusun şekillenmesinde yaşamsal öneme sahip olmasından dolayı, bilim ve teknolojiye yaşanan değişimlere paralel yeniden gözden geçirilmesi, ülkenin ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmesi gerekir.

Eğitim programında, hedeflenen davranışların kazanılması öğrenme- öğretme sürecinde hangi strateji, yöntem ve tekniklerin kullanıldığına da bağlıdır. Öğrenme- öğretme sürecinde ne kadar isabetli hedefler seçilmiş olsa da, eğitim ortamı buna uygun oluşturulmaz ise istenilen hedeflere ulaşmak zorlaşacaktır. Süreçte kullanılan yöntem ve tekniklerin şekillenmesi ve işlerlik kazanmasında belli başlı ilkeler vardır. Bunlar, amaca dönük, öğrenciye görelilik, somutluk ve ekonomiklik şeklinde sıralanabilir (Açıkgöz, 2007: 3).

Eğitim programlarında, ulaşılmak istenilen amaç ve hedeflere en uygun yöntemler, öğrencilerin katılımına olanak sağlayan, bireysel bilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alan aktif öğrenme ve öğretme yöntemleridir.

Eğitim ve öğretimde başarılı olmanın en önemli yolu, sınıf ortamında uygulanan öğretim strateji ve yöntemlerine bağlı olduğu bilinmektedir. Aktif öğrenme bunlardan en etkili olanlarından bir tanesidir. Aktif öğrenmenin kuramsal temeli yapılandırmacılığa ve bilişselcilğe dayanmaktadır. Hem yapılandırmacılık hem de bilişselcilik öğretim süreciyle değil öğrenme süreciyle ilgili çeşitli açıklamalar ve önermeler sunmaktadır. Yapılandırmacılık; bilgi, bilginin doğası, nasıl bildiğimiz, bilginin yapılandırılması sürecinin nasıl bir süreç olduğu, bu sürecin nelerden etkilendiği gibi konularla ilgilenmektedir. Düşünceleri ise eğitim uygulamalarına temel oluşturmaktadır (Açıkgöz, 2011: 59-60). Yapılandırmacılık, bilginin doğrudan ezberlenerek alınmasına karşı çıkarak, bireylerin ön öğrenmeleriyle bağ kurmasını ve bilgiyi zihninde yapılandırmasını esas alır. Öğrenenin merkezde ve etkin olduğu, öğretmenin yol gösteren konumunda olduğu bir süreçtir (Karadeniz, Eker ve Burunsuz, 2015: 5). Yapılandırmacı yaklaşımın etkin olarak uygulanabilmesi için ders materyallerinin, bireylerin farklı yeteneklerini geliştirmesine yönelik olmalıdır. Materyaller öğrencilerin bilgilerini yapılandırma, eleştirel düşünce, problem çözme, kronolojik sıraya koyma ve benzeri yeteneklerini geliştirmeye yönelik olmalıdır (Kaya, Topçu ve Kop, 2014: 1331).

Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan Yeni Türkçe Öğretim Programı “Öğrenme sürecinde çocuğun ön bilgilerini harekete geçirme, gelişim düzeyini dikkate alma, etkili iletişim kurma, uygulama ve değerlendirme gibi kavramları öne çıkararak öğrenciyi merkeze alan ve dil becerilerinin bir bütün olarak ele alınıp kazandırılmasını vurgulayan bir yaklaşım”dır (Özbay, 2014:X). Öğretmeni ise tek yönlü bilgi aktarıcısı, kaynağı ve otorite merkezi olmaktan çıkartan yapılandırmacılık, öğretmene çok farklı roller biçmiştir. Öğretmeni, öğrenci özelliklerine göre öğrenme sürecini düzenleyen, rehber ve bilginin temsilcisi olan, kazanımları beceri düzeyine çıkartma, öğretim yöntem-teknik yeterliliğine sahip bir konuma getirmiştir. Geleneksel yöntemin

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/7 Spring 2015

uygulandığı bir sınıf ortamında öğrenci pasif bir konumda, öğretmen ise aktif konumdadır. Yapılandırmacı yaklaşıma göre ise, öğrenmenin odağında öğrenci vardır ve öğrenci aktiftir (Maden, 2012:184-185; Demirel, 2011: 154-156). Temeli yapılandırmacılığa dayanan aktif öğrenme, öğrencinin etkin olduğu öğrenme durumlarıdır.

Aktif Öğrenme

Aktif öğrenme, öğrenenin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenene öğrenme sürecinin çeşitli yönleri ile karar alma ve öz düzenleme yapma fırsatlarının verildiği ve karmaşık öğretimsel işlemlerle öğrenenin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme sürecidir (Açıkgöz: 2011: 17). Aktif öğrenme ile ilgili başka tanımlamalar da yapılmıştır:

Aykaç, aktif öğrenmeyi, etkin katılım ilkesine ve ülkemizde ezbersiz eğitim, etkileşimli eğitim adlarıyla da tanınan bir yaklaşım olarak tarif etmektedir (Aykaç, 2005: 64).

Meyers ve Jones(1993)'a göre aktif öğrenme, en basit anlamıyla öğretmenin aktif biçimde bilgiyi sunduğu ve öğrencilerin pasif biçimde bilgiyi aldığı geleneksel öğretimin zıttıdır (Akt.: Aytan, 2011: 54).

Taçman'a göre ise aktif öğrenme, öğrencinin öğrenme sürecindeki sorumluluk ve aktivitesini öğretmenin ne yaptığından daha çok önemseyen, değer veren düşünce ve öğretme yoludur(Taçman, 2007: 21).

Yapılan bütün tanımlamalardan da anlaşıldığı gibi öğrenme sürecinin pek çok aşaması öğrenci tarafından planlanır ve yürütülür. Aktif öğrenme anlayışına göre öğrenmenin nasıl gerçekleştirileceği, ne kadar öğrenildiği ve öğrenmeyle ilgili eksiklerin neler olduğu noktasında öğrenen etkindir. Bilgiye ulaşmanın ve onu kullanmanın her aşamasında öğrenen aktiftir (Özbay ve Akdağ, 2013: 47; Koç, 2000: 220; Mentiş Taş, 2005:178).Aktif öğrenmede öğrencinin üstlenmiş olduğu sorumluluk bu sürecin en önemli unsurudur.

Aktif öğrenme, öğrencilerin öğrenmeye etkin olarak katılmalarını sağlayan, yaşam boyu öğrenmeyi temel alan bir yöntemdir. Bundan dolayı bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de aktif öğrenmeye gösterilen ilgi her geçen gün artmaktadır. Aktif öğrenmenin ilgi görmesinin nedenlerini şöyle sıralayabiliriz:

- Aktif öğrenmenin beynin çalışmasına uygunluğu,
- Öğretimin teorik bilgilerin sunulduğu bir süreç olmaktan çıkarılıp eylemsel bir sürece dönüştürülmesi,
- Öğrencilere kendi kararlarını kendilerinin verebileceği uygun ortamlar sağlaması,
- Öğrencilere, karşılaştıkları bir probleme nasıl cevap bulacakları ve çözebilecekleri konusunda tartışmalar yapma imkânı vermesi,
- Öğrencilerin bilimsel okur-yazar olmaları için uygun ortamlar sağlaması,
- Sadece bilişsel değil duyuşsal ve psikomotor öğrenmeler de sağlaması,
- Yaşam boyu öğrenen bireylere gereksinim duyulması,
- Geleneksel öğretimin çağın ihtiyaçlarını karşılayamaması,
- Öğrenme – öğretme anlayışındaki gelişmeler,
- Aktif öğrenmenin etkililiği,
- Aktif öğrenmenin avantajları(Açıkgöz, 2011: 2; Aykaç, 2005: 65; Maden, 2013: 22; Doymuş, Taşkesenligil, Bayrakçeken, Şenocak ve Çelik, 2005: 177-179).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/7 Spring 2015

Eğitim uygulamalarında 1970'lere kadar davranışçılık akımı hâkim olmuştur. Öğrenenin pasif alıcı olduğu varsayımından hareketle bu akım ortaya çıkmıştır. Geleneksel yaklaşımın uygulandığı öğrenme- öğretme ortamlarına bakıldığında öğrenmenin ödül, ceza, tekrar vb. etkenlerle gerçekleştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Her şeyin öğretmen tarafından belirlendiği, sunulduğu ve kontrol edildiği bir ortam oluşturulmaktadır. Ortaya çıkan bu durum farklı eleştirilere yol açmıştır. Örneğin, Rousseu, Pestalozzi, Dewey gibi yazarlar geleneksel öğrenme ve öğretme anlayışını eleştirmişlerdir. Geleneksel öğretim anlayışının öğrencilerin doğal öğrenme yetilerini geriletmediğini, onları pasifleştirdiğini ve düşüncelerini engellediğini belirtmişlerdir. Bu olumsuzlukların giderilmesi amacıyla, aktif öğrenme yönteminin temelinde yer alan; bilginin hazır olarak aktarılmaması, öğrencinin süreçte aktif olması vb. önerileri dile getirmişlerdir. Ancak böyle bir yöntemin geliştirilmesi davranışçılıktan bilişselcililiğe geçiş süresinin hızlandığı ve dönüm noktası olarak kabul edilen 1970'lerden sonra olmuştur. Bu tarihten sonra aktif öğrenme yöntemi ortaya çıkmıştır (Açıkgöz, 2011:7-8; Açıkgöz, 2007: 6).

Bonwel ve Eison(1991)'a göre aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulmuş sınıflarda şu özellikler dikkat çekmektedir:

- Öğrenciler dinlemekten çok derse katılırlar,
- Öğrenci becerilerini geliştirme daha önemlidir,
- Öğrenciler daha üst düşünme düzeylerine çıkarlar,
- Öğrenciler okuma, yazma, tartışma gibi etkinliklere teşvik edilir,
- Öğrencinin tutum ve değerleri dikkate alınır (Akt.: Koç, 2000:221).

Aktif öğrenme anlayışına göre öğrenmenin nasıl gerçekleştirileceği, ne kadar öğrenildiği ve öğrenmeyle ilgili eksiklerin neler olduğu gibi kararları öğrenenin kendisi almalıdır. Çağdaş eğitim sistemleri, öğrencinin okulda ve derste aktif olması ve öğrenme sürecine doğrudan katılmasını öngörmektedir. Artık sadece öğretmen tarafından, etkilenmeyi bekleyen bir öğrenci değil, kendisi araştırıp bularak, soru sorarak, yeni şeyler keşfeden öğrenci tercih edilmektedir. Aktif öğrenen öğrenciden öz düzenlemeli, eleştirel ve yaratıcı düşünme ve öğrenme süreçlerini sergilemeleri beklenir. Öğrenci fikrini rahatlıkla ifade etmeli, etkileşim içinde ve özgür olmalıdır. Öğretmen, öğrencilerin üst düzey öğrenmeleri gerçekleştirmesine, uygulamasına, problem çözmesine, kavramasına yardım eder. Öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştıran, gereksinim duyduklarında yardım eden kişidir. Öğretmenler, yalnızca konu alanlarındaki yenilikleri değil aynı zamanda öğretim alanındaki yenilikleri de takip etmek zorundadır (Açıkgöz, 2011: 37-38; Açıkgöz, 2007: 30-32; Seval ve Fer, 2003:4-5).

Geleneksel anlayışla oluşturulan bir sınıf ile aktif sınıfları karşılaştırdığımızda şöyle bir tabloyla karşılaşırız(Açıkgöz, 2011: 35-36):

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/7 Spring 2015

	Aktif Sınıf	Geleneksel Sınıf
Görüntü	Öğrenciler farklı biçimlerde(kümeler halinde, U, O, V ya da içi içe halkalar halinde vb.) otururlar. Sınıfın önü arkası belli değil aynı anda her köşesinde etkinlik sürmekte, hareketli sürekli etkileşim halinde, öğretmen sınıfta dolaşarak gereksinim duyanlara yardım etmekte.	Öğrenciler sıralar halinde hareketsiz durmaktadırlar. Sıralarında oturan öğrencilerin başında anlatım yapan öğretmen vardır. Etkileşim çok sınırlıdır.
Amaç	Bilginin özümsemesi, anlamlandırılması ve yeniden üretilmesi, öğrenilenlerin kullanılması, problem çözme, kavrama.	Aktarılan bilginin öğrenci tarafından alınması ve tekrarlanması.
Kurallar	Herkes aynı anda konuşabilir ve söylediklerini dinleyecek birini bulabilir, dersin akışını sağlayacak kurallar dışında fazla kural yoktur.	Öğrenciler hareket edemez, söz verilmedikçe konuşamaz, arkadaşları ile etkileşimde bulunamaz.
Öğrenci	Araştırır, düşünür, soru sorar, keşfeder, tartışır, fikir üretir, karşılaştırma yapar, açıklar, örnek verir, anlam çıkarır, önceki öğrenilenlerle bağ kurar, değerlendirme yapar, çıkarımlarda bulunur, tahmin eder, neyi nasıl öğreneceğine karar verir, öğrenme malzemesini başka ifadelerle anlatır, örnek ister, neden- sonuç ilişkilerini bulur, bilgiyi yeniden yapılandırır ve sınıflar, öğrenmek için uğraşır.	Pasif alıcı; not alır, aktarılan bilgileri ezberler ve sınavlarda tekrarlar ve daha sonra unuttur.
Öğretmen	Öğrenmeyi kolaylaştırıcı	Uzman, bilgi aktarıcı, karar verici
Sorunlar	Öğrenciler arasında fikir çatışmaları yaşanabilir. Ancak, bunun geliştirici yönleri vardır.	Öğrencilerin dersten sıkılmaları, ezbercilik, disiplin bozulması, ilgisizlik, öğretmenlerin tükenmişliği ve gelişmenin yavaşlığı, güdüsüzlük ve yetersiz sosyal etkileşim, olumsuz sınıf atmosferi, bilgiyi kullanma fırsatı bulamama.
Avantajları	Etkili, ekonomik, kullanışlı, bilgiyi kullanma fırsatı sağlayıcı.	
Yetiştirilen İnsan Tipi	İyi yetiştirilmiş, etkili iletişim becerilerine sahip, yaratıcı, karmaşık sorunları çözen, karar veren, etkili düşünen, yaşam boyu öğrenen ve kendini geliştiren, içinde yaşadığı toplumda etkili olan, güvenli sağduyulu, gayretli, bilgili, kaynaklardan yararlanabilen, etkili insan ilişkileri kurabilen.	Kalıp yargılarla donanmış, gelişmeye kapalı, sorun çözme becerilerinden yoksun, girişken olmayan, yaratıcı olmayan bağımlı kişilik...
Bağlam	Öğrenmeyi paylaşma, öğrencinin öğrenme kapasitesini geliştirme, herkesin başarılı olmasını sağlama.	Yalnız öğrenme, yarışma, iyileri seçme ve başarısızları eleme, öğrencinin kapasitesini durağan kabul etme, tek tip öğretim.

Artık günümüzde öğretim faaliyetlerini sadece dinleyerek anlamaya çalışan öğrenci yerine, derse aktif olarak katılan, soru soran, bazı konuları kendine özgü plan ve tekniklerle araştıran, bulduklarını sistemli hale getirip karşılaştırmalar yapan, gözleyen, düşünüp sonuç çıkaran ve bu şekilde derse katılan öğrenci istenmektedir. 21. yüzyılda öğrencilerin, öğrenme işini onlar için planlayıp, uygulayabilen ve değerlendiren başka birinin(öğretmenin) her söylediğini doğru olarak kabul ederek, bilgiyi sorgulamadan alan bireyler olarak görüldüğü bir eğitim ortamında yetiştirilmeleri zor olacaktır (Aykaç, 2005: 72; Taçman, 2007: 23).Harste ve Short(1988) arzulanan öğrenci profilinin düşüncelerini özgürce açıklayabildikleri, tartışabildikleri ve birbirlerini

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/7 Spring 2015

dinleyebildikleri ortamlarda yetişebileceğini ifade etmektedirler. Silberman(1996) da öğrencilerin böyle ortamları benimsediğini ifade eder (Akt. Seval ve Fer, 2003: 6).

Aktif öğrenme akademik başarıyı artırmamanın yanı sıra tutum, benlik kavramı, yükleme, güdü, strateji kullanımı gibi özellikleri ve sınıf yönetimi, üst düzey bilişsel becerilerin kullanımı gibi süreçleri de olumlu olarak etkilemektedir(Açıkgöz, 2007:3-4).Ayrıca Harmin(1994)'a göre aktif öğrenmenin kullanıldığı bir sınıfta beş nitelik göze çarpmaktadır: güven, enerji, öz- denetim, gruba ait olma ve duyarlı olma(Akt.: Koç,2000:221).

Güven: Kendine güvenen ve öğrenmeye hazır olan öğrencilerin kendilerine saygı duydukları görülmektedir. Kendilerini sınıfta güvende hissederler, rahattırlar. İnsan olarak değerleri başarı ya da ödüle bağlı değilmiş gibi her yarışını kazanma ya da herkesi memnun etme endişesini taşımazlar.

Enerji: Öğrenciler bir şeylerle meşguldür, katılımcıdır, sınıf harıl harıl çalışmaktadır. Bekleyen, sıkılan ya da zamanını boşa geçiren kimseye rastlanmaz. Öğrenciler saate bakmazlar, dersin bitmesini beklemezler.

Özdenetim: Öğrenciler kendi öğrenmelerinden sorumludur. Kendilerini yönetirler ve güdülerler. Kendi seçimlerini yaparlar, Çalışmalarını başlatıp bitirir ve mümkünse çalışmalarını kendileri düzeltirler. Öğrenciler kendi hızlarını kontrol etmekte ve çalışmalarını yönetmektedirler.

Gruba Ait Olma: Öğrenciler yönetici personelle ve diğer öğrencilerle olumlu ilişkiler kurmuşlardır, birbirlerini dinlerler. Kabul ederler ve edilirler, saygı görürler ve saygı duyarlar. Reddedilme ya da uzaklaştırma hissetmezler.

Duyarlı Olma: Öğrenciler düşünceli ve uyanıktır; sınıfta neler olduğunu bilirler. Dikkatli, meraklı, yaratıcı ve gayretli öğrenciler göze çarpar. Diğer insanların duygu ve düşüncelerine karşı duyarlıdırlar.

Aktif öğrenmenin yaşama geçirilmesi, düşüncelerin uygulanması, öğrencilere gerçek anlamda aktif öğrenme fırsatlarının verilmesi, büyük ölçüde uygun öğretim stratejilerinin kullanılmasına bağlıdır. Uygun öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmadıkça, en doğru, en yararlı düşünceler bile kuramda kalacaktır. Aktif öğrenme yaklaşımını destekleyen yöntem, teknik ve taktiklerin sayısı çok fazladır. Hangi tekniğin kullanılacağına, işlenen konuya, öğrenci özelliklerine, eldeki malzemelere ve ulaşılmak istenen amaca göre karar verilir. Bu tekniklerin bazılarını aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

• Altı Şapka İle Düşünme• Akvaryum(İç Çember)• Araştırma Yoluyla Öğrenme• Basın Toplantısı Düzenleme• Başlık Bulma• Beyin Fırtınası• Bilgi Kesekâğıdı• Birbirine Öğretme• Bulmaca Çözme• Dedikodu• Ders Günlüğü Tutma• Drama	• Mektup Yazma• Neden-Sonuç İlişkilerini Bulma• Not Alma• Öğretim Malzemesi Oluşturma• Önem Sırasına Koyma• Örnek Olay İnceleme• Örnek Verme• Özetleme• Panel, Münazara, Açıkoturum ve Forum• Pazaryeri• Phillips 66• Poster-Afiş Hazırlama

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/7 Spring 2015

• Empati Kurma • Eşli Çalışma • Flaş • Gazete Çıkarma • Geri Plandaki Düşünceleri Bulma • Gezi Düzenleme • Görüşme Yapma • Hızlı Tur • İnternet'te Araştırma • Karşılaştırma • Kartopu • Kart Gösterme • Kavram Haritası Oluşturma • Kaynaklardan Araştırma • Kendini Değerlendirme • Kendini Öğretmenin Yerine • Keşfederek Öğrenme • Kitap Hazırlama • Koleksiyon Hazırlama • Köşelenme • Kum Saati	• Proje Yapma • Problem Çözme • Resimleme • Sandviç • Sen Olsaydın Ne Yapardın? • Sınıflama • Slogan Bulma • Sonuç Çıkarma • Soru Çıkarma • Şiir yazma • Tavsiyede Bulunma • Tereyağ-ekmek • Tombala • Top Taşıma • Uzmanından Öğrenme • Vızıltı • Yanlışları Bulma • Yeniden Yazma • Yıllık Hazırlama • Yordama Yapma • Yüksek Sesle Düşünme • Zihinsel Harita

Aktif Öğrenme Yöntem, Teknik ve Taktikleri

(Açıkgöz, 2011; Demirel, 2011; Yavuz, 2005)

Sonuç olarak aktif öğrenme, öğrencinin aktif olduğu öğrenme durumudur. Çağın gereksinimlerine yanıt veren, öğrencilerin hem konu alanlarında hem de yaşamın diğer alanlarında çok yönlü yetişmelerini sağlayan bir öğretim yöntemidir. Öğrenci, aktif öğrenme yöntemiyle pasif olmaktan çıkıp, öğrenme ortamında etkin hale gelir. Öğrenci öğrenilenler hakkında yorum yapar, zihinsel yeteneklerini etkin olarak kullanır ve öğrenme sürecini yönlendirir. Aktif öğrenme yöntemine göre oluşturulan sınıf ortamı öğrenmeye öğretime bakış, sınıf ortamı, öğretmen ile öğrenen rolleri bakımından geleneksel sınıf ortamına göre dikkate değer farklılıklar göstermekte, çok yönlü bir etkileşimi gerektirmektedir.

Aktif öğrenme geleneksel öğrenme anlayışında olduğu gibi sunulan bilgiyi alma değil, bilgiyi yapılandırma, yeni anlamlar çıkarma süreci olduğundan Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla kazandırılması hedeflenen temel dil becerilerinin elde edilmesi için de etkin bir yol olacaktır.

Ülkemizde özellikle Türkçe öğretimi uygulamalarında aktif öğrenme konusunda yapılmış çalışmalar sınırlıdır. Bu çerçevede aktif öğrenme yöntemiyle düzenlenen öğrenme ortamının öğrenciler üzerindeki etkisi incelenecektir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının öğrenciler üzerindeki etkisini belirlemektir. Bu genel amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının saygınlık yönünden öğrenciler üzerindeki etkisi nedir?

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/7 Spring 2015

2. Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının aktif katılım yönünden öğrenciler üzerindeki etkisi nedir?

3. Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının bireysel sorumluluk yönünden öğrenciler üzerindeki etkisi nedir?

4. Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının iş birliği yönünden öğrenciler üzerindeki etkisi nedir?

5. Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının bilişsel farkındalık yönünden öğrenciler üzerindeki etkisi nedir?

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Tokat İmam Hatip Ortaokulu 6/C sınıfındaki 30 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma Türkçe dersinde uygulanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, “Sınıf Senin İçin Nasıldı?” isimli aktif öğrenme formu kullanılmıştır. Bu form, Saban (2000)’ın “aktif öğrenme” formundan uyarlanılarak Kalem ve Fer (2003) tarafından geliştirilmiştir. Form öğrencilerin katıldıkları dersle ilgili görüşlerini belirlemek için kullanılmıştır. Form beş ayrı durumdan oluşmaktadır. Bu durumlar bilişsel farkındalık, saygınlık, bireysel sorumluluk, iş birliği ve aktif katılım olarak belirlenmiştir. Her durum için dört seçenek bulunmaktadır. Öğrencilerin bu seçenekler içerisinde aktif öğrenme ortamında kendilerine uygun olan seçeneği işaretlemeleri gerekmektedir.

Verilerin Çözümlemesi

“Sınıf Senin İçin Nasıldı?” isimli aktif öğrenme formundan elde edilen veriler, frekans ve yüzde olarak çözümlenmiş ve tablolaştırılmıştır.

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu başlık altında araştırmanın alt amaçları doğrultusunda elde edilen veriler sırasıyla açıklanmıştır.

1. Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının saygınlık yönünden öğrenciler üzerindeki etkisine yönelik elde edilen bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının saygınlık yönünden öğrenciler üzerindeki etkisi

Saygınlık	F	%
Ders süresince kendimi iyi hissettim.	14	46,67
Ders süresince kendimi oldukça olumlu ve rahat hissettim.	15	50,00
Ders süresince kendimi iyi hissetmedim.	1	3,33
Ders süresince kendimin kötü olduğunu düşündüm.	0	0,00
Toplam	30	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi öğrencilerden 14’ü (%46,67) ders süresince kendini iyi hissettiğini, 15’i (%50) ders süresince görüşlerini rahat bir şekilde ifade ettiğini ve olumlu duygular taşıdığını, sadece 1 (%3,33) öğrenci ders süresince kendini iyi hissetmediğini belirtmiştir. Öğrencilerin hiçbiri arkadaşları tarafından dışlandığını düşünmemiş.

2. Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının aktif katılım yönünden öğrenciler üzerindeki etkisine yönelik elde edilen bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Turkish Studies

Tablo 2: Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının aktif katılım yönünden öğrenciler üzerindeki etkisi

Aktif Katılım	F	%
Ders süresince aktif ve katılımcıydım.	11	36,67
Kendimi enerji dolu, canlı ve rahat hissettim.	17	56,67
Çalışmalarım için fazla enerji harcamadım.	2	6,67
Kendimi hareketsiz-pasif hissettim.	0	0,00
Toplam	30	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi derslere aktif olarak katıldığını belirten öğrenci sayısı 11(%36,67), derslere etkin bir şekilde katılıp ders sürecinde kendini enerji dolu ve canlı olduğunu ifade eden öğrenci sayısı 17 (%56,67)’dir. Bunun yanında 2 (%6,67) öğrenci sınıfta yapılan çalışmalar için fazla çaba harcamadığını belirtmiştir. Ders esnasında pasif olduğunu başka şeylerle uğraştığını belirten öğrenci olmamıştır.

3. Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının bireysel sorumluluk yönünden öğrenciler üzerindeki etkisine yönelik elde edilen bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının bireysel sorumluluk yönünden öğrenciler üzerindeki etkisi

Bireysel Sorumluluk	F	%
Ders süresince birçok tercihler yaptım ve buna fırsatlar buldum.	10	34,48
Kendimi ders süresince sorumlu hissettim.	15	51,72
İrade gücümü fazla kullanmadan yalnız başıma sürüklenim durdum.	2	6,90
Olup bitenlerde sorumluluk almadım, sadece yönetildim ve kontrol edildim.	2	6,90
Toplam	30	100

Tablo 3’te görüldüğü gibi öğrencilerden 10’u (%34,48) ders sürecinde önüne birçok tercihin çıktığını ve fırsatlar bulduğunu, 15’i (%51,72) ders sürecinde kendisini sorumlu hissettiğini belirtmiştir. Bunun yanında sınıfta fazla aktif olmadığını yalnız başına hareket ettiğini belirten 2 (%6,90), ders içi etkinliklerde sorumluluk almadığını, arkadaşları tarafından yönlendirildiğini belirten 2 (%6,90) öğrenci olmuştur.

4. Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının iş birliği yönünden öğrenciler üzerindeki etkisine yönelik elde edilen bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının iş birliği yönünden öğrenciler üzerindeki etkisi

İş Birliği	F	%
Bir gruba ait olduğumu ve grup tarafından her yönümlü kabul edildiğimi hissettim.	10	33,33
Sınıftaki üyeler hakkında genellikle olumlu duygulara sahibim.	17	56,67
Kendimin her yönüyle grup tarafından kabul gördüğünü hissetmedim.	1	3,33
Kendimi bencil ve diğerleri tarafından dışlanmış olarak hissettim.	2	6,67
Toplam	30	100

Tablo 4’te görüldüğü gibi 10 (%33,33) öğrenci, bir gruba ait olduğu ve grup tarafından her yönümlü kabul edildiğini hissetmişlerdir. Ayrıca, sınıf içindeki diğer arkadaşları hakkında olumlu duygular beslediğini belirten öğrenci sayısı 17 (% 56,67)’dir. Ancak gruptaki arkadaşları tarafından değer görmediğini düşünen 1 (%3,33) öğrenci, grupta bulunan diğer arkadaşları tarafından dışlandığını düşünen 2 (%6,67) öğrenci bulunmaktadır.

5. Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının bilişsel farkındalık yönünden öğrenciler üzerindeki etkisine yönelik elde edilen bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/7 Spring 2015

Tablo 5: Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının bilişsel farkındalık yönünden öğrenciler üzerindeki etkisi

Bilişsel Farkındalık	F	%
Bütün gün uyanıktım ve çevremde olup bitenlerin tamamen farkındaydım.	13	43,33
Çoğunlukla uyanıktım ve çevremde olup bitenlerin farkındaydım.	15	50,00
Kendimi çoğunlukla sıkılmış hissettim..	2	6,67
Çevremde olup bitenlere çok az dikkat ettim.	0	0,00
Toplam	30	100

Tablo 5'te görüldüğü gibi derste kendini bilişsel olarak uyanık gören ve sınıf ortamında olup bitenlerin farkında olduğunu 13 (%43,33) öğrenci ifade ederken, 15 (%50,00) öğrenci de çoğunlukla uyanık olduğunu ve çevresinde olup bitenlerin farkında olduğunu ifade etmektedir. Bununla birlikte 2 (%6,67) öğrenci ise derste yapılan etkinlikler esnasında sıkıldığını belirtmişlerdir. Yapılan etkinliklere çok az ilgi ve alaka gösterdiğini ifade eden öğrenci olmamıştır.

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Eğitimde kaliteyi artırmak, daha nitelikli insanlar yetiştirmek, bireyleri potansiyellerinin üst sınırına kadar geliştirmek için eğitimciler ve düşünürler eskiden beri kafa yormaktadırlar. Dünyanın birçok ülkesi bu yüzden eğitim sistemlerini sorgulamaktadır. Bu sorgulamanın temelinde kalıplaşmış bilgileri ezberleyen insanlar yerine düşünen, keşfeden, sorun çözen insanlara daha çok gereksinim duyulmasıdır. Eğitim faaliyetlerinin de buna göre düzenlenmesi gerekir. Gereksinim duyulan bu bireylerin yetişmesi ancak doğru yöntemlerle gerçekleştirilmiş ana dili eğitimiyle gerçekleştirilebilir.

Türkçe öğretiminde son yıllarda önemli yenilikler yapılmış, yeni programlar uygulamaya konulmuştur. Yeni programlarda Türkçe öğretiminde yapılandırıcı yaklaşım temel alınmış, öğrencilerimizin dil, zihinsel, duygusal ve sosyal becerilerini geliştirme hedeflenmiştir. Aktif öğrenme, belirtilen hedeflere ulaşmada etkin bir yöntemdir. Öğrenme sorumluluğunu öğrenciye veren ve üst zihinsel becerileri harekete geçiren öğretim etkinliklerini içeren öğretim yöntemidir.

Öğrenciyi eğitim sisteminin içinde daha etkin bir konuma getirecek eğitim programlarının düzenlenmesi gerekir. Kısacası, artık öğrencilerin sessizce oturup, yalnızca verileni almakla yetinmek yerine görececek, duyacak, çözümleyecek, söyleyecek, yapacak, katılacak ve paylaşacak yani öğrenme sürecinde aktif rol alacağı eğitim programların yapılması gerekir. Böylece, öğrenciler bilgiyi yalnızca tekrarlamayıp, bilinenleri sorgulayacak ve kendi bilgilerini kendileri üreteceklerdir.

Aktif öğrenme eğitimsel sorunlarımızın çözümü için bir umuttur. Yapılması gereken, öğrencileri bu denli geliştiren aktif öğrenmenin bir an önce eğitim sistemimizde daha fazla yer alması ve derslerde yeterince uygulanmasıdır.

Aşağıda aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulmuş bir sınıf ortamının öğrenciler üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla bazı sorulara yanıt aranmıştır. Çalışmadan ortaya çıkan sonuçlar ve bu sonuçlardan hareketle getirilen önerilere yer verilmiştir. Yapılan çalışma sonundaki anket sonuçları, aktif öğrenme yaklaşımının geleneksel yaklaşıma oranla daha etkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca aktif öğrenme yöntemiyle işlenen dersler öğrenciler üzerinde olumlu etki ve izlenimler bırakmıştır.

1. Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının saygınlık yönünden öğrenciler üzerindeki etkisi nedir?

Aktif öğrenmenin gerçekleştiği sınıflarda öğrenciler, kendilerinden emindirler ve öğrenmek için hazırdırlar. Yapılan çalışmada öğrencilerden 14'ü (%46,67) ders süresince kendini iyi hissettiğini, 15'i (%50) ders süresince görüşlerini rahat bir şekilde ifade ettiğini ve olumlu duygular

taşıdığını, sadece 1 (%3,33) öğrenci ders süresince kendini iyi hissetmediğini belirtmiştir. Öğrencilerin hiçbiri arkadaşları tarafından dışlandığını düşünmemiş. Böyle bir sınıf ortamında öğrenciler hem kendilerine saygı duyarlar hem de başkalarına saygı duyarlar. Kendilerini sınıfta güvende hissederler, rahattırlar.

2. Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının aktif katılım yönünden öğrenciler üzerindeki etkisi nedir?

Çalışma süresince derslere aktif olarak katıldığını belirten öğrenci sayısı 11(%36,67), derslere etkin bir şekilde katılıp ders sürecinde kendini enerji dolu ve canlı olduğunu ifade eden öğrenci sayısı 17 (%56,67)'dir. Bunun yanında 2 (%6,67) öğrenci de sınıfta yapılan çalışmalar için fazla çaba harcamadığını belirtmiştir. Ders esnasında pasif olduğunu başka şeylerle uğraştığını belirten öğrenci olmamıştır. Bu da gösteriyor ki aktif öğrenme yönteminin uygulanmasıyla öğrencilerin derse katılımı yönünden geleneksel eğitimden daha etkilidir.

3. Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının bireysel sorumluluk yönünden öğrenciler üzerindeki etkisi nedir?

Aktif öğrenmenin gerçekleştiği sınıflarda öğrenciler, öğrenmek için kendi kendilerini motive ederler ve kendi öğrenmelerinden sorumludurlar. Öğrencilerden 10'u (%34,48) ders sürecinde önüne birçok tercihin çıktığını ve fırsatlar bulduğunu, 15'i (%51,72) ders sürecinde kendisini sorumlu hissettiğini belirtmiştir. Bunun yanında sınıfta fazla aktif olmadığını yalnız başına hareket ettiğini belirten 2 (%6,90), ders içi etkinliklerde sorumluluk almadığını, arkadaşları tarafından yönlendirildiğini belirten 2 (%6,90) öğrenci olmuştur. Öğrencilerin ekseriyetinin ders içi etkinliklere istekli olarak katıldıkları anlaşılmaktadır.

4. Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının iş birliği yönünden öğrenciler üzerindeki etkisi nedir?

Ders içerisinde yapılan etkinlikler öğrencilerin daha iyi etkileşim kurmalarını sağlamıştır. Aktif öğrenmenin gerçekleştiği sınıflarda öğrenciler, birbirleriyle ve öğretmenle olan ilişkilerinde rahat ve samimidirler. Birbirlerini dinlerler ve birbirlerini kabul ederler. 10 (%33,33) öğrenci, bir gruba ait olduğu ve grup tarafından her yönüyle kabul edildiğini hissetmişlerdir. Ayrıca, sınıf içindeki diğer arkadaşları hakkında olumlu duygular beslediğini belirten öğrenci sayısı 17 (%56,67)'dir. Ancak gruptaki arkadaşları tarafından değer görmediğini düşünen 1 (%3,33) öğrenci, grupta bulunan diğer arkadaşları tarafından dışlandığını düşünen 2 (%6,67) öğrenci bulunmaktadır.

Aktif öğrenme ortamında öğrenciler, birbirlerine saygı gösterirler, birbirlerini küçümsemezler ve birbiriyle alay etmezler. İşbirliği içinde hareket ederek problemleri uygun yollarla çözüme kavuştururlar.

5. Aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının bilişsel farkındalık yönünden öğrenciler üzerindeki etkisi nedir?

Derste uygulanan yöntem ve tekniklerle öğrencilerin dikkatinin uzun süre derse yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Sınıfta yapılan etkinlikler esnasında öğrencilerde merak, yaratıcılık, gayret ve heyecan dikkat çekmektedir. Derste kendini bilişsel olarak uyanık gören ve sınıf ortamında olup bitenlerin farkında olduğunu 13 (%43,33) öğrenci ifade ederken, 15 (%50,00) öğrenci de çoğunlukla uyanık olduğunu ve çevresinde olup bitenlerin farkında olduğunu ifade etmektedir. Bununla birlikte 2 (%6,67) öğrenci ise derste yapılan etkinlikler esnasında sıkıldığını belirtmişlerdir. Yapılan etkinliklere çok az ilgi ve alaka gösterdiğini ifade eden öğrenci olmamıştır.

Öğrenciler sınıf ortamında diğer arkadaşlarının fikir ve hislerine karşı duyarlı ve hassas davranmışlardır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/7 Spring 2015

Aktif öğrenme yönteminin uygulanmasıyla birlikte öğrenciler Türkçe dersinin kendileri açısından daha eğlenceli hale geldiğini ve derste sıkılmadıklarını ifade etmektedirler. Derse karşı olan tutumlarının olumlu bir şekilde değiştiğini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarına dönük yapılan bir çalışmadan çıkan sonuçlar da yapılan çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Araştırmada etkinlikle desteklenmiş öğrenme süreci ile ilgili olarak öğretmen adayları bu sürecin kendilerini pasiflikten kurtardığı, arkadaşlarıyla iletişimini arttırdığı, öğrenmeye ve kalıcılığa olumlu etki yaptığı, kişilerin sosyalleşmesi ve kendilerini değerli hissetmelerine neden olduğunu düşünmektedirler (Kösterelioğlu, Bayar ve Akın Kösterelioğlu, 2014: 10).

Aktif öğrenme yönteminin öğrenciler üzerinde olumlu etki bıraktığı değişik araştırmacılar tarafından da incelenmiştir. Bazı araştırmalar (Açıkgöz, 2005; Aytan, 2011; Aykaç, 2005; Güneyli,2007; Kalem ve Fer, 2003; Taçman, 2007; Yavuz, 2005; Sallabaş, 2011; Maden, 2013; Güney, 2011) aktif öğrenme ortamının geleneksel yaklaşıma göre öğrenci başarıları üzerinde olumlu yönde etkiye sahip olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu sonuçlar, yukarıda verilen araştırma bulgularıyla paralellik taşımaktadır.

Yapılan çalışmada da görüldüğü gibi, aktif öğrenmeyle birlikte, öğrenciler pasif değil; yani belli bir konudaki bilgiler pasif bir şekilde sıralarda oturan öğrencilerin kafalarına başkaları tarafından aktarılmaz. Aksine öğrenciler, öğrenmeye zihinsel, duygusal, sosyal ve fiziksel yönden aktif olarak katılırlar.

Yapılan çalışmanın ve farklı araştırmacıların ortaya koyduğu sonuçlardan hareketle şu öneriler sıralanabilir:

1. Çocuklarımıza aktif öğrenen olma fırsatları sunulursa, onlar bunu fazlasıyla değerlendirecek ve gelişmelerinin hızı ve düzeyi ile bizi şaşırtacaklardır. Bir süre sonra aktif öğrenen özellikleri onların kendi stratejileri haline gelecek ve yaşamları boyunca karşılaştıkları sorunların çözümünü kolaylaştıracaktır.

2. Aktif öğrenme ezberciliği önlemekte; araştırmacı yaşam boyu öğrenen, eleştirel düşünceye sahip, üretken bireylerin yetiştirilmesini sağlamaktadır. Bu nedenle eğitim programları hazırlanırken bu ve bunun gibi yöntemlerden yararlanılmalıdır.

3. Temel dil becerilerinin kazandırılmasında aktif öğrenme etkinliklerinden yararlanılmalıdır.

4. Dil öğretiminde aktif öğrenme tekniklerinin kullanımına dönük kuramsal çalışmalar yapılabilir.

5. Aktif öğrenme teknikleri ile diğer öğretim tekniklerinin temel dil becerilerinin öğretiminde akademik başarı ve derse karşı tutum üzerine etkilerini belirlemek için karşılaştırmalı deneysel çalışmalar yapılabilir.

6. Öğretmenler sınıf ortamlarını aktif öğrenmeye uygun olarak düzenlemeli, öğrencilerin ders esnasında birbirleriyle etkileşim içinde olmalarını ve düşüncelerini rahatça aktarmalarını sağlamalıdır.

7. İlköğretim Türkçe dersleri öğrencilerin derse aktif olarak katılmalarını sağlayacak şekilde düzenlenmelidir.

8. Türkçe öğretmeni olarak görev yapanlara ve Türkçe öğretmeni adaylarına aktif öğrenme ile ilgili bilgiler verilmeli, uygulama çalışmaları yapılmalıdır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/7 Spring 2015

KAYNAKÇA

- AÇIKGÖZ, K. Ü. (2005). *Aktif Öğrenme*. (12. Baskı). İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- AÇIKGÖZ, K.Ü. (2007). *Aktif Öğrenme Yazıları*. İzmir: Biliş Yayınları.
- AKSAN, D. (2000). *Her Yönüyle Dil*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ALYILMAZ, C. (2010). Türkçe Öğretiminin Sorunları. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 5/3 Summer, 728-749, ANKARA- TURKEY.
- AYTAN, T. (2011). Aktif Öğrenme Tekniklerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkileri, *Doktora Tezi*, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Konya.
- BAYRAK, S. (2000). Bilgi Toplumunda Kaliteli Eğitim Yöntemi Olarak Aktif Eğitim. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. Sayı, 21; sayfa: 21-54.
- AYKAÇ, N. (2005). *Öğretme ve Öğrenme Sürecinde Aktif Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Naturel Yayınları.
- BANGUOĞLU, T.(2011). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- DEMİREL, Ö. (2011). *Öğretme Sanatı*. (18. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- DEMİREL, Ö. (1999). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- DOYMUŞ, K., TSSKESEN LİGİL, Y., BAYRAKÇEKEN, S., ŞENOCAK, E., ÇELİK, S.(2005). Aktif Öğrenme Stratejileri Üzerine Bir Derleme Çalışması. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 11, 156-185.
- GÜNEŞ, F. (2013). Türkçede Metin Öğretimi Yerine Metinle Öğrenme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı ISSN: 1308–9196*, Sayı:11,603-637.
- GÜNEYLİ, A. (2007). Etkin Öğrenme Yaklaşımının Anadili Eğitiminde Okuma ve Yazma Becerilerini Geliştirmeye Etkisi, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dilbilim (Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi) Anabilim Dalı, Ankara.
- GÜNEY, N. (2011). İlköğretim II. kademedeki filimsilerin öğretiminde aktif öğrenmenin başarı, tutum ve kalıcılığa etkisi, *Doktora Tezi*, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Konya.
- HARSTE, J. Ve SHORT, K. (1988). What educational difference does your theory of language make? *Queensland, Australia: University of Queensland Publication*.
- KALEM, S ve FER, S. (2003). Aktif Öğrenme Yöntemiyle Oluşturulan Öğrenme Ortamının Öğrenme, Öğretme ve İletişim Sürecine Etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 3 (2), 433-461.
- KALEM, S. (2002). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Öğretimi Planlama ve Değerlendirme Dersi Öğrencilerinin Aktif Öğrenme Yaklaşımıyla Düzenlenen Eğitim Durumları ile İlgili Görüşleri, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, İstanbul.
- KARADENİZ, O., EKER, C., BURUNSUZ, E. (2015). Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Yapılandırmacı Öğrenme Kuramı İlkelerine Göre Değerlendirilmesi, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature*

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/7 Spring 2015

- and History of Turkish or Turkic Volume 10/3 Winter 2015, p. 563-580 DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7916> ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY.
- KAYA, B., TOPÇU, E., KOP, Y. (2014). 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Çalışma Kitaplarının Yapılandırma Öğrenme Yaklaşımı Açısından İncelenmesi, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 9/5 Spring 2014, p. 1327-1340, ANKARA-TURKEY.
- KORKMAZ, Z. (2003). *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil kurumu Yayınları.
- KOÇ, C. (2011). Aktif öğrenmenin okuduğunu anlama ve eleştirel düşünme üzerindeki etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Haziran, C:35, S:1, 28-37.*
- KOÇ, G. (2000). Etkin Öğrenme Yaklaşımının Eğitim Ortamlarında Kullanılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 19, 220-226.
- KÖSTERELİOĞLU, İ., BAYAR, A., AKIN KÖSTERELİOĞLU, M. (2014). Öğretmen Eğitiminde Etkinlik Temelli Öğrenme Süreci: Bir Durum Araştırması. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 9/2 Winter 2014, p. 1035-1047, ANKARA-TURKEY.
- MADEN, A. (2013). Aktif öğrenme tekniklerinin ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin yazım ve noktalama kuralları başarıları ve derse karşı tutumlarına etkisi, *Yüksek Lisans Tezi*, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.
- MADEN, S. (2013). Temel Dil Becerileri Eğitiminde Kullanılabilecek Aktif Öğrenme Öğretimsel İş/Taktikleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 1(2)*, 20-35.
- MADEN, S. (2012). Türkçe Öğretmenlerinin Öğretme Stilleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 1/1 2012*, 178-200.
- MENTİŞTAŞ, A. (2005). Öğretmen Eğitiminde Aktif Öğrenme. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, Cilt 6, Sayı 2*, 177-184.
- MEYERS, C. VE JONES, T. B. (1993). *Promoting Active Learning: Strategies For The College Classroom*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- ÖZBAY, M. (2014). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II*. Ankara: Öncü Basımevi.
- ÖZBAY, M. ve AKDAĞ, E. (2013). Deyimlerin öğretiminde aktif öğrenmenin etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 1(2)*, 46-54.
- ÖZBAY, M. (2005). Ana Dili Eğitiminde Konuşma Becerisini Geliştirme Teknikleri. *Journal of Qafqaz University. 16*, 177-184.
- SABAN, A. (2000). *Öğrenme ve Öğretme Süreci*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- SALLABAŞ, M., E. (2011). Aktif öğrenme yönteminin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisi, *Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.
- SİLBERMAN, M. (1996). *Active learning:100 strategies to teach any subject*. Massachusetts: Allyn & Bacon.
- ŞAHİNEL, M. (2003). *Etkin Öğrenme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- TAÇMAN, M. (2007). Aktif Öğrenme Yöntemiyle Oluşturulan Sınıf ortamının Öğrenciler Üzerine Etkisi. *Eğitim Bilimleri Kıbrıslı Dergisi ISSN 1305-9076 Cilt: 2, Sayı: 1*, 21-30.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/7 Spring 2015

YAVUZ, K. E. (2005). *Aktif Öğrenme Yöntemleri*. Ankara: Ceceli Yayınları.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

TÜRKBEN, T., Aktif Öğrenme Yöntemiyle Oluşturulmuş Sınıf Ortamının Öğrenciler Üzerisindeki Etkisi, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/7 Spring 2015, p. 899-916, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8331>, ANKARA-TURKEY

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/7 Spring 2015

